

**Najwyższa Izba Kontroli
Departament Pracy, Spraw
Socjalnych i Zdrowia**

Warszawa, dnia września 2011 r.

**Pani Kazimiera Wysocka
Dyrektor Ośrodka
Wsparcia Dziecka i Rodziny
w Józefowie**

P/11/092
KPZ-4101-02-07/2011

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli – Departament Pracy, Spraw Socjalnych i Zdrowia przeprowadziła w Ośrodku Wsparcia Dziecka i Rodziny w Józefowie (zwanym dalej „Ośrodkiem” lub „Placówką”) kontrolę w zakresie jego funkcjonowania oraz współdziałania z innymi instytucjami na rzecz powrotu dzieci do wychowania w rodzinie. Kontrolą objęto lata 2008 – 2010, z uwzględnieniem danych za I półrocze 2011 r.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 26 sierpnia 2011 r., Najwyższa Izba Kontroli na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Pani Dyrektor niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, pozytywnie ocenia działalność Placówki w zakresie spraw objętych kontrolą.

1. Placówka prowadziła działalność w oparciu o statut nadany przez Radę Powiatu w Otwocku oraz regulamin organizacyjny uchwalony przez Zarząd Powiatu. Decyzją

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

Wojewody Mazowieckiego z dnia 21 stycznia 2011 r., po spełnieniu wymaganych warunków określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej² oraz rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 października 2007 r. w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych³, otrzymała - na czas nieokreślony - zezwolenie na prowadzenie całodobowej placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego dla 30 dzieci. W dniu 11 stycznia 2011 r. Zarząd Powiatu podjął decyzję o zmianie systemu funkcjonowania placówek opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu, zgodnie z którym, Ośrodek w Józefowie został przewidziany do likwidacji.

Wskaźnik zatrudnienia, jak też kwalifikacje pracowników Placówki spełniały standardy, o których mowa w §§ 37-38 rozporządzenia MPiPS, wobec czego wychowawcy, zgodnie z wymogami § 8 pkt 3 rozporządzenia, opieką obejmowali od 2 do 6 dzieci. Wychowankom posiadającym stosowne orzeczenie zapewniono także kształcenie specjalne i udział w zajęciach specjalistycznych, o których mowa w § 6 pkt 2 i 3 tego rozporządzenia.

2. NIK pozytywnie ocenia wykonanie planów finansowych Placówki. Zapewniane w budżecie powiatu środki na jej finansowanie w latach 2008 – 2010 były nawet wyższe od zgłoszonych potrzeb od 2,2 % do 4% i wynosiły odpowiednio: 1.130,6 tys. zł, 1.092,2 tys. zł, 1.317,8 tys. zł. Ponadto, z dochodów własnych (głównie darowizn pieniężnych oraz dochodów z najmu) sfinansowano wydatki bieżące odpowiednio w kwotach: 120,8 tys. zł, 105,9 tys. zł, 210,8 tys. zł (z dniem 31 grudnia 2010 r. rachunek ten został zamknięty). Plan finansowy wydatków w 2011 r. był o 17,2% niższy od zgłoszonych potrzeb, ponieważ w Placówce ograniczono do 14 liczbę dzieci i zmniejszono zatrudnienie. Na koniec czerwca 2011 r. wykonanie wyniosło 551,4 tys. zł, co stanowiło 47% planu.

3. NIK pozytywnie ocenia realizację zadań mających na celu powrót dziecka do rodziny naturalnej oraz podejmowanie starań o umieszczenie w rodzinie zastępczej. Spośród 50 dzieci, które w latach 2008 – 2011 (I półrocze) opuściły Placówkę, 17 powróciło do rodzin biologicznych, 14 usamodzielniało się, 6 umieszczono w rodzinach zastępczych a 10 w rodzinnych domach dziecka. Trójka rodzeństwa została adoptowana za granicę. Podkreślenia wymaga przy tym to, że w okresie objętym kontrolą, dzieci odchodzące do rodzin biologicznych lub zastępczych nie powróciły już do Placówki.

Analiza akt 35 wychowanków wykazała, że w każdym skontrolowanym przypadku pracownicy Placówki współpracowali z rodzinami wychowanków, o czym stanowi § 3 ust. 1

² Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 ze zm.

³ Dz. U. Nr 201, poz. 1455 – zwane dalej rozporządzeniem MPiPS.

rozporządzenia MPiPS, lub też podejmowali próby takiej współpracy. Kontaktowali się odpowiednio z rodzicami lub dalszą rodziną a częstotliwość oraz skuteczność kontaktów była uzależniona od woli współpracy członków rodzin. Szczegółowe zasady tej współpracy uregulowano w „Programie pracy z rodziną”. Jednocześnie Placówka interesowała się losami swoich wychowanków, a z niektórymi z nich lub ich rodzinami miała bezpośredni kontakt po opuszczeniu Placówki.

4. W latach 2008 - 2010 do Placówki przyjęto łącznie 35 dzieci (w I półroczu 2011 r. nie przyjęto żadnego dziecka) w oparciu o postanowienia sądu. Dla 28 dzieci (80%) stosowne skierowania starosty powiatu uzyskano dopiero po przyjęciu dziecka. Kontrola wykazała, że w przypadku 4 dzieci przyjętych do Placówki nie dotrzymano, wynikającego z § 17 ust. 2 rozporządzenia MPiPS, 24-godzinnego terminu powiadomienia o tym fakcie PCPR-u oraz sądu rejonowego, a opóźnienie wyniosło od dwu do czterech dni.

Kontrola posiadanej dokumentacji nowoprzyjętych dzieci wykazała, że w żadnym przypadku do skierowań nie załączono wszystkich wymaganych dokumentów, o których mowa w § 19 ust. 1 rozporządzenia MPiPS, a ich uzupełnieniem zajmowali się pracownicy Placówki. Jedynie w 3 przypadkach Placówka posiadała w dniu przyjęcia dziecka aktualne wywiady środowiskowe a w 10 - zostały one sporządzone przez własnych pracowników socjalnych lub PCPR w terminie do 14 dni od dnia przyjęcia dzieci. W pozostałych przypadkach wywiady zostały przeprowadzone z przekroczeniem terminu określonego w § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 19 kwietnia 2005 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego⁴, tj. 14 dni od dnia otrzymania orzeczenia sądu o umieszczeniu dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej⁵. Brak aktualnych wywiadów, w ocenie NIK, wynikał nie tylko z obiektywnej sytuacji rodzinnej dzieci (areszty, wyjazdy) lecz także z nienależytej współpracy z innymi podmiotami (PCPR, OPS).

5. Nienależyte, w ocenie NIK, było funkcjonowanie stałego zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka. Tylko w jednym posiedzeniu na 46, na których omawiano sytuację nowoprzyjętych dzieci w latach 2008 - 2010, uczestniczyły wszystkie osoby wskazane w § 10 ust. 4 rozporządzenia MPiPS oraz w §7 regulaminu Placówki, tj.: dyrektor placówki, pedagog, psycholog, pracownik socjalny, wychowawca, przedstawiciel PCPR oraz

⁴ Dz. U. Nr 77, poz. 672, ze zm.

⁵ Np. pracownik socjalny Placówki wywiad środowiskowy dla trojga rodzeństwa przeprowadziła dopiero po 160 dniach od przyjęcia dzieci, a PCPR w Otwocku i OPS-y przekazały wywiady w terminie 26 – 114 dni od przyjęcia dzieci do Placówki. Ponadto w aktach osobowych 4 wychowanków brak było wywiadów pomimo, iż od przyjęcia jednego z nich upłynęło aż 10 miesięcy.

przedstawiciel ośrodka adopcyjno-opiekuńczego. Przedstawiciel PCPR nie brał udziału aż w 44 posiedzeniach ponieważ nie był o nich informowany. Ponadto, sporadycznie korzystano z uprawnień wynikających z § 10 ust. 6 rozporządzenia dla ustalenia sytuacji socjalnej i prawnej wychowanków. Zaledwie w jednym posiedzeniu uczestniczył kurator sądowy i przedstawiciel ośrodka pomocy społecznej, zaś tylko w 10 posiedzeniach uczestniczyły osoby bliskie dziecku (rodzice, krewni).

NIK stwierdził również przypadki nierzetelnego postępowania zespołu, ponieważ:

- sytuacja trzech wychowanków, które przebywały w Placówce odpowiednio przez: 3 miesiące, 11 dni, 2 tygodnie, nie była w ogóle oceniana na posiedzeniach tego zespołu,
- w przypadku 6 wychowanków, nie dotrzymano terminu, określonego w § 10 ust. 3 rozporządzenia MPiPS, (stały zespół dokonuje okresowej oceny sytuacji dziecka w miarę potrzeb, nie rzadziej niż co pół roku) i oceny te wykonano z opóźnieniem od 11 dni do ponad 3 miesięcy. W przypadku jednego z tych wychowanków posiedzenie pierwszego zespołu miało miejsce dopiero po 3 miesiącach po przyjęciu dziecka,
- zasadność pobytu dzieci w Placówce w trzech przypadkach omawiano z opóźnieniem od trzech tygodni do sześciu miesięcy.

6. W ocenie Najwyższej Izby Kontroli nierzetelnie prowadzono dokumentację wychowawczą, o której mowa w § 12 rozporządzenia MPiPS.

Kontrola indywidualnych planów pracy (IPP) 33 dzieci wykazała, że dla 3 z nich nie opracowano tego dokumentu, a dla 5 dzieci IPP opracowano od 1 do 1,5 miesiąca po ich przyjęciu ich do Placówki pomimo, że w myśl § 12 ust. 2 rozporządzenia MPiPS wychowawcy zobowiązani byli do jego opracowania niezwłocznie po przyjęciu dziecka.

Ponadto, z przedłożonych do kontroli IPP nie wynikało, że plany te opracowano w porozumieniu z psychologiem, pedagogiem, pracownikiem socjalnym, a także innymi specjalistami, o których mowa w § 12 ust. 2 ww. rozporządzenia MPiPS.

Nie dotrzymano również terminów wynikających z § 23 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia, o obowiązku powiadomienia w ciągu 24 godzin m.in. sądu i PCPR, w przypadku samowolnego opuszczenia placówki przez dziecko. W 5 przypadkach powiadomienie do sądu o ucieczkach wychowanków przesłano z opóźnieniem od 2 do 11 dni, a w przypadku ucieczek 3 wychowanków brak było informacji o powiadomieniu PCPR.

Przedstawiając Pani Dyrektor powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. zapewnienie działania stałego zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka, zgodnie z zasadami określonymi w § 10 rozporządzenia w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych,
2. przestrzeganie terminu opracowywania indywidualnych planów pracy dla dzieci, przy udziale właściwych specjalistów, oraz dokumentowanie tych czynności,
3. przestrzeganie obowiązku terminowego powiadamianie właściwych instytucji o przyjmowaniu dzieci i ich funkcjonowaniu w Placówce.

Najwyższa Izba Kontroli Departament Pracy, Spraw Socjalnych i Zdrowia, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Panią Dyrektor, w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Pani Dyrektor prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Departamentu Pracy, Spraw Socjalnych i Zdrowia umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.